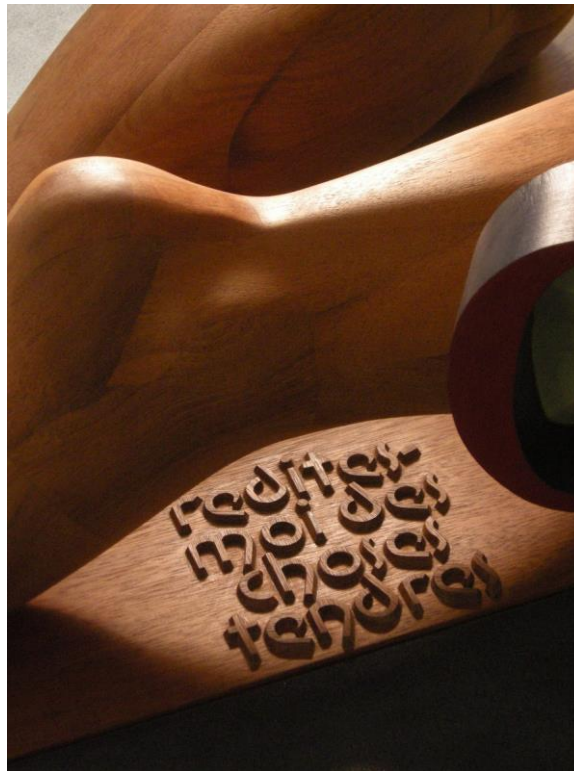

*Redites-moi des choses tendres**Handenarbeid*

Het late verschijnen van deze zesde nieuwsbrief heeft alles te maken met het moment van voltooiing van het beeld, opus 38, waarover ik al in mijn vorige brief uitvoerig berichtte: de geknielde vrouw te midden van een warreling (een *cloud*?) van vierentwintig Griekse letters die haar strelen. Ik vond dat in deze editie het eindresultaat te zien moest zijn.

Het beeld droeg destijds nog de werktitel *Ode – Duizend strelingen*. Maar dit leek mij toch iets te verheven en tegelijkertijd te ‘japonaiseristisch’. De uiteindelijke titel *Redites-moi des choses tendres* trof ik in de even schitterende als malicieuze roman *Belle du seigneur* (‘De uitverkorene van de heer’) uit 1968 van de Franse auteur Albert Cohen (1895-1981). Het is de tweede regel van het wereldberoemde liedje *Parlez-moi d’amour*.* In deze zinsnede vond ik de gewenste dualiteit tussen fysieke en geestelijke (‘talige’) liefde terug die het beeld kenmerkt. Ik ken geen andere taal waar het woord voor ‘teder’ zo adequaat verklankt wordt als in het Frans: die zachte nasale ‘en’, gevolgd door de heerlijke siddering ‘dre’.

Pas op 12 december was ik zover dat ik het voltooide beeld met behulp van een gecompliceerd ‘hijskorset’ op haar sokkel kon takelen. Daaraan vooraf ging een heel lange periode (van 1 mei tot 16 oktober) waarin ik me uitsluitend monomaan bezig hield met het één voor één uithakken van de vierentwintig onderarmen** en hun daaropvolgende bevestiging aan de juist daarvóór voltooide vrouwen-tors.

Ik begon bovenaan met de alpha-arm. Een klein half jaar later was ik zover dat de omega-arm gemonteerd kon worden. Pas daarna bevestigde ik de rood en blauw geschilderde letters aan de uiteinden van de onderarmen. In tegenstelling met het ontwerp, inhakend op een opmerking van collega Roel Teeuwen tijdens een atelierbezoek***, besloot ik om de letters niet ‘koud’ op het snijvlak van de arm te plaatsen, maar deze in te bedden in een stervormig uitkragend ‘slabedje’ die ik de kleur gaf van geoxideerd koper.

29 april 2014: *Redites-moi des choses tendres*, voltooiing centrale figuur

Ook in de vorm van de sokkel ben ik afgeweken van het oorspronkelijk ontwerp. Toen ik de tors eenmaal rechtop geplaatst had op een balkenonderstel, zag ik dat de sokkel twintig centimeter lager moest worden om de toeschouwer intiemer te betrekken bij het spel van elkaar ontmoetende horizontalen en verticalen. (Het beeld kan opgevat worden als een ‘organische Mondriaan’, een barokke *Victory Boogie Woogie*.) Tegelijkertijd moest, om de fragiele letters aan de buitenzijde te beschermen tegen beschadiging, het horizontale sokkeloppervlak sterk vergroot worden. Om de vijfhoekige sokkel niet te zwaar te laten ogen voorzag ik deze van een 15 cm terugwijkende plint, waardoor beeld en sokkel lijken te zweven boven het vloeroppervlak.

In Nieuwsbrief 5 staat het begin van de tijdlijn bij het ontwerp en uitvoering van het beeld; hieronder ziet u hem opnieuw – ter illustratie van het werkproces dat een kleine 3400 uur besloeg – maar nu compleet:

4 februari 2013	het model poseert
18 februari – 12 maart	ontwerptekeningen
9 mei – 5 juni	vervaardiging beweegbaar houten ledenmodel voor de strelende handen
11 juni – 11 augustus	vervaardiging 36 werktekeningen op ware grootte
27 augustus – 2 september	opstellen houtbestelling
12 september	levering hout
11-27 oktober	optekenen onderdelen op diverse lengtes hout
28 oktober – 4 november	machinaal zaag- en schuurwerk (bol en hol) van de onderdelen en correcties
14-29 dec. / 6-28 jan. 2014	verlijming onderdelen tot hoofdbestanddelen: tors, onderbenen, onderarmen en letters
29 januari – 1 maart	uithakken contouren romp en compleet uithakken onderbenen

5 – 13 / 18 - 29 maart /	
2 – 9 / 14 – 21 april	rondhakken romp
22 – 25 april	verlijming onderbenen en basisplaat aan romp
26 april – 1 mei	voltooiing centrale figuur
1 – 21 mei / 27 mei – 13 juli /	
21 juli – 11 sept. / 16 sept. /	
8-16 oktober	uithakken en verlijmen 24 handen
17-19 okt. / 27 okt. – 4 nov.	schilderwerk en verlijming letters
5-7 november	titel op bodemplaat
10-12 november	ontwerp en bestelling sokkel en krat
12-14 november	beeld in de vaste was
14-28 november	vervaardiging sokkel
1-11 december	vervaardiging takeljuk en krat
12 december 2014	plaatsing beeld op sokkel, verwijdering takeljuk, beeld klaar!

Op 19 juni bezocht de fotograaf Eric Fischer uit Almelo mijn atelier. Zijn opnames vindt u via google: Atelier Gerhard Lentink – Pentaxian, het betere Pentaxforum.

* Het werd geschreven en gecomponeerd door Jean Lenoir (1891-1976) in 1930 en voor het eerst op de plaat gezet door Lucienne Boyer. Haar vertolking genoot een enorme populariteit in Frankrijk, Amerika en de rest van de wereld.

Zeker 167 zangers namen sindsdien hun versie van het liedje op – soms in de Engelse vertaling van Bruce Stevier –, onder hen: Catarina Valente (in 1960), Dalida (1961), Duke Ellington (1962), Barbra Streisand (1966), Juliette Gréco (1967), Patrick Bruel (2002), Dayna Kurtz (2012) en Charles Aznavour met Élodie Frégé (2013). Ook Maurice Chevalier, Edith Piaf, Ray Corniff en Ray Charles vertolkten *Parlez-moi d'amour*.

Het chanson duikt ook op in een aantal films: bijvoorbeeld in *Casablanca* (1942) van Michael Curtiz op het moment dat Ingrid Bergman voor het eerst verschijnt in *Rick's Café*; en in Woody Allen's *Midnight in Paris* (2011).

In Cohens roman zingt Ariane het liedje in afwachting van haar 'seigneur': "... en haar hoofd schuddend als een paard dat door een horzel wordt lastiggevalen, somtijds gevoelvol onbenullige deuntjes zingend die ze op de radio had gehoord. 'Parlez-moi d'amour, redites-moi des choses tendres,' zong ze, expres een ordinaire stem opzettend." (vert.: Paul Syrier)

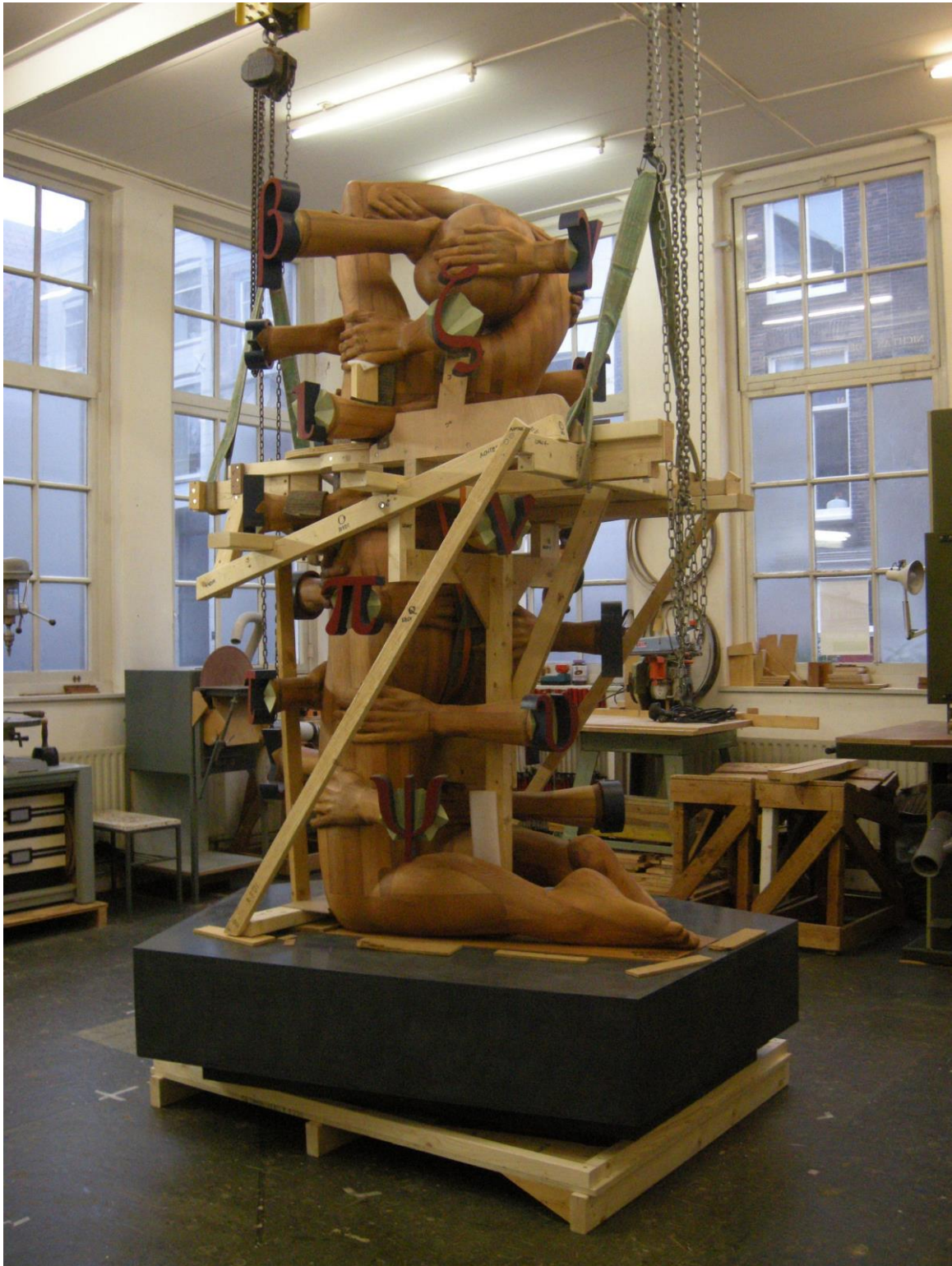
Zestig pagina's later zingt ook Arianes oude dienstbode Mariette Garcin –'nu rijp voor de vuilnisman [...] maar d'r waren niet veel als ik toen ik zo'n twintig was mooi alles d'rop en d'raan' – het liedje.

** Bij het uithakken van de handen ontdekte ik dat de duim die bij andere handelingen vanwege zijn opponeerbaarheid juist een cruciale rol vervult, bij het strelen vaak een vijfde wiel aan de wagen is: hij hangt er maar een beetje bij. Alleen bij de aanraking van duidelijke welvingen is hij weer van belang, dan zorgt hij ervoor dat de hand zich als een kom kan voegen naar het 'object van affectie', waarbij de vingers zich wat meer spreiden.

*** Het is me wel vaker overkomen dat collega's haarfijn de zwakke plekken in een ontwerp weten te benoemen, die ik in de ontwerpfase half bewust ook wel zag, om ze vervolgens uit mentale luiheid te verdringen omdat ik niet meteen een adequate oplossing zag. Wanneer deze zwaktes dan weer voor het voetlicht gebracht worden, voel ik me betrappt en rest mij niets anders dan het gesignaleerde probleem aan te pakken.

5 juni 2013: houten ledenmodel voor de strelende handen van *Redites-moi*..

12 december 2014: *Redites-moi...* plaatsing beeld op sokkel

Dit zijn de handen:

de alphahand voelt de spanning van de bovenarm
die haar hoofd als een nimbus omlijst..
de bètahand volgt het afgewende hoofd en
beroert lichtjes met twee vingers het randje van haar oor..
de gammahand kroelt door het haar..
de deltahand steunt van buiten haar andere bovenarm,
waarin het gelaat zich nestelt..
de epsilonhand bolt zich om haar okselholletje..
de zètahand omvat haar schouder..
de ètahand speelt Joods bruidje en telt haar harteklop..
de thètahand voelt het heerlijke welven van haar linkerborst..
de iotahand streelt haar huiverende rug..
de kappahand ervaart de volte van de rechterborst..
de lambdahand bemerkt net de ribbeboog onder haar warme huid..
de muhand tast naar de holte van haar rug..
de nuhand vleit zich in de taille..
de xihand voelt het welven van de buik (als bij Bernini's Daphne)..
de omikronhand omvat haar linkerheup..
de pihand maakt een kommetje om de zachtheid van haar linkerbil..
de rhohand beantwoordt broederlijk dit gebaar en
sluit zich om de andere bil en
ontwijkt daarbij pi's ringvinger..
de sigmahand bedekt haar heupgewricht..
de tauhand reikt naar haar lies..
de upsilonhand buigt zich hoog om haar linker bovenbeen..
de phihand doet hetzelfde, maar nu om het rechterbeen..
de chihand zoekt de warmte van haar dij..
de psihand volgt het voorbeeld van upsilon, maar nu halverwege.. en
de omegahand voelt de lichte welving juist boven de knieholte.

Opus 38: *Redites-moi des choses tendres*, 2013-2014, 169 x 186 x 276 cm

Thuishaven

Naast de uren van gestadige productie in het atelier waren er dit jaar nog een aantal zaken die ik graag vermeld:

In het weekend van 15 en 16 maart organiseerde het Dordrechts Museum de *Open Atelierroute Dordrecht*. De zes opengestelde ateliers in ons gebouw aan de Wijnstraat werden door maar liefst 771 bezoekers bezocht, mede doordat het Dordrechts Museum de toestroom aan bezoekers voor de zojuist geopende expositie *Willem II, kunstkoning* niet aankon en het surplus ‘loosde’ naar de atelierroute. (Bij de Open Monumentendagen van 13 en 14 april, waarbij ik gewoontegetrouw ook mijn atelier openstel voor publiek, had ik weer het ‘gewone’ aantal van 450 bezoekers.)

In april werd ik voor het eerst van mijn leven gevraagd een tentoonstelling te openen. Het ging om de tentoonstelling *In Hout* van de kunstenaarsvereniging ‘De Ploegh’ in hun gelijknamige galerie in Soest. Hierin werden werken van 27 leden getoond rond het thema ‘hout’. Ik vond het een eer dat men mij vroeg; met veel plezier heb ik me dan ook bij de voorbereiding verdiept in de 80-jarige geschiedenis van de Amersfoortse kunstenaarsverenigingen AKG en De Ploegh.

In het appendix vindt u de gekorte tekst van mijn praatje.

In de aanloop naar de overzichtstentoonstelling *Taal in Beeld* vorig jaar in de Wageningse Beeldengalerie Het Depot, en ook daarna, eindigde elk (telefoon)gesprek met de stichter van de galerie, Loek Dijkman, steevast met de door hem geuite verbazing over het feit dat mijn beeld *Immer leiser wird mein Schlummer* (opus 22) uit 1996 in twintig jaar nog geen definitieve bestemming c.q. koper gevonden had.* Het deed denken aan de Romeinse consul Marcus Porcius Cato die elke toespraak in de senaat eindigde met de woorden: “Overigens ben ik van mening dat Carthago verwoest moet worden.” Het beeld maakte deel uit van de tentoonstelling in Het Depot en kreeg door Dijkman een prachtige plaats aangewezen: de door een aantal treden van de entreehal gescheiden ruimte met een glaswand die uitzicht bood op de vijver. Het vijf meter lange boot-vrouwbeeld stond er perfect. ’s Avonds ziet men vanaf de eerste etage alleen haar spiegelbeeld: ze lijkt dan te zwemmen tussen de waterlelies.

Na afloop van de tentoonstelling (het beeld had er een half jaar gestaan) voelden zowel Dijkman als ik een aarzeling om het beeld dat vanwege zijn ‘heelheid’ niet past in het verzamelbeleid van het museum (dat zich juist richt op ‘fragmentarische’ beelden) van zijn plaats te halen. We besloten in overleg om het beeld als bruikleen nog een half jaartje te laten staan.

Een half jaar later, twee dagen vóór het reeds met de transporteur afgesproken terugtransport van het beeld, kwamen Loek Dijkman en zijn vrouw bij me langs met de mededeling dat het *Immer leiser*-beeld over een te sterke wil beschikte en daarmee de restricties van het aankoopbeleid trotseerde. Het kreeg de bevoorrechte positie van de spreekwoordelijke uitzondering die de regel bevestigt en werd aangekocht! Het schip kreeg een thuishaven.

* Inzake het fenomeen van de trage respons troost ik mij met – en voel me gesterkt door – de biografie van de componist, publicist en filosoof Matthijs Vermeulen (1888-1967), Nederlands grootste symfonicus. Vermeulen had de lange adem van een marathonloper: hij heeft respectievelijk 50, 33, 18, 8 en 4 jaar moeten wachten op professionele uitvoeringen van zijn eerste vijf symfonieën. Zijn zevende en laatste symfonie uit 1965 werd drie maanden voor Vermeulens dood uitgevoerd, de componist was toen al te ziek om de uitvoering bij te wonen. Zie: Ton Braas: *Door het geweld van zijn verlangen*, 1997, De Bezige Bij, Amsterdam. Vermeulens tweede symfonie *Prélude à la nouvelle journée* uit 1920 grijpt je net zo bij de lurven als Stravinsky’s *Sacre* uit 1913.

Voor een componist is niet-uitgevoerd- worden nog veel dramatischer dan het onverkocht blijven van een werk voor de beeldend kunstenaar. Die laatste kan zijn werk in ieder geval nog laten zien: in de periode ’96-’13 heeft *Immer leiser*, afgezien van de atelier-presentaties, opgesteld gestaan in musea en expositieruimtes in Scheveningen, Den Haag, Dordrecht en Wageningen en in het hoofdkantoor van de Gasunie in Groningen (waarbij het beeld, dat opgesteld stond in het centrale atrium, ook van zestig meter hoogte kon worden bekeken.)

Immer leiser wird mein Schlummer (opus 22) in Beeldengalerij Het Depot, Wageningen

Tentoonstellingen in dit jaar

Op 18 mei opende Beeldenpark De Havixhorst (bij Meppel) de tentoonstelling *Beatrix in beelden*. Het was een gouden greep van curator Han van Hagen om 75 beeltenissen van de voormalige koningin uit Nederlandse overheidsgebouwen bijeen te brengen op het landgoed en zo een overzicht te bieden van de Nederlandse (ruimtelijke) portretkunst van de afgelopen drie decennia. Mijn Beatrixportret uit 1998-2000 uit het Provinciehuis in Den Haag deed ook mee. (Het transport vanuit het Provinciehuis werd gefilmd en dezelfde avond uitgezonden op de televisie bij SBS 6 in *Hart van Nederland*.)

De tentoonstelling werd wegens succes verlengd tot 30 november; ruim dertigduizend bezoekers wisten het afgelegen landgoed te vinden!

Een maand later hield ik een beknopte presentatie over mijn werk in het Amphia Ziekenhuis te Breda. Als aanvulling op mijn lezing gaf ik het ziekenhuis het beeld *Sedes Maternica* (opus 2) in bruikleen voor enkele maanden. Het ziekenhuis gaat komende jaren op vier locaties uitbreiden; wellicht kan ik daarbij een bijdrage leveren.

Een andere groepstentoonstelling waarbij werk van mij te zien was, werd een dag later geopend in Museum de Buitenplaats in Eelde. De expositie met de titel *Schone Schijn* was gewijd aan 'optisch bedrog en illusionisme in de beeldende kunst'. Ik toonde er vijf fotopanelen van het landschapsproject *Viaggio Settentrionale* dat ik in 1995 met Gertjan Evenhuis in Noord-Scandinavië realiseerde. Achtduizend bezoekers bezochten deze zomertentoonstelling.

Bij de opening kondigde – voor mij onverwacht – directeur Geert Pruiksmā zijn afscheid aan. Het betekende het einde van een dertienjarige hartelijke samenwerking op die plaats, waarbij ik deelnam aan een duopresentatie met Lia Laimböck en twee thematentoonstellingen. Ik was blij dat ik de reis naar het noorden ondernomen had. Geert Pruiksmā wordt opgevolgd door Patty Wageman.

Komende tentoonstellingen

De Dordtse Stichting De Stad, een architectenforum dat zich inzet voor de kwaliteit van de architectuur en de openbare ruimte in Dordrecht, nam het initiatief voor de tentoonstelling *3 Dordtse Beeldhouwers* in de tentoonstellingsruimten van Pictura in de binnenstad van Dordrecht (21 februari t/m 5 april 2015).

Die drie beeldhouwers zijn Jan Timmer, Roel Teeuwen en ondergetekende.* Directe aanleiding voor dit initiatief van de voorzitter van de stichting, architect Hendrik Groeneweg, is de tachtigste verjaardag van Jan Timmer, wat staat voor een nog niet afgesloten professionele loopbaan van een halve eeuw, waarin zijn werken uitwaaierden over de wereld: België, Frankrijk, Italië, Oostenrijk, Hongarije, Bulgarije, China, Mexico en de Verenigde Staten.

Met zijn drieën vormen we een seniorentrapje: 80, 70 en 58 jaar (waarbij ik, als benjamin, dus eigenlijk twee jaar te jong ben.) Ik heb veel plezier in deze samenwerking met twee oudere gerespecteerde collega's, tegelijkertijd realiseer ik me ook dat we in Dordrecht hekkensluiters zijn: na ons dient zich bij mijn weten in deze stad (nog) geen volgende generatie monumentale beeldhouwers aan.

Roel Teeuwen (werkzaam sinds 1969) woont en werkt sinds de vroege jaren zeventig onder de rook van Dordrecht in Alblasterdam. Ook hij stelde zijn werk wereldwijd ten toon: van Zweden tot Argentinië en van Japan tot Mexico.

In de tentoonstelling geven we inzicht in onze onderling totaal verschillende methodiek en thematiek.

Heel graag had ik mijn meest recente beeld (*Redites-moi..*) hier laten zien, maar helaas laat de omvang van het beeld dat niet toe: het past niet door de deur. Nu worden het *Iconomneme* (opus 14) en *Kariatide* (opus 12). Het laatstgenoemde, voor deze gelegenheid door Nuon, Utrecht, in bruikleen gegeven beeld is buiten mijn atelier nog niet eerder in Dordrecht tentoongesteld geweest. Daarnaast geef ik met bijna alle ontwerptekeningen en werktekeningen 1:1 van het *Redites-moi* beeld een inkijk in het werkproces. Verder toon ik ontwerptekeningen van de meest recente werken.

Bij de tentoonstelling wordt een korte documentaire van Evelyn Jansen vertoond met interviews met de drie exposanten. De tentoonstelling wordt geopend door cultuurwethouder en loco-burgemeester Piet Sleeking.

Op Eerste Paasdag, 5 april 2015, opent de Beeldengalerij Het Depot, Wageningen, een grote thematentoonstelling onder de titel *Dood en Leven*. Centraal in deze expositie staat het meest recente beeld, uit populierenhout, van vriend-en-collega Gertjan Evenhuis: *Immernimmer*. Het betreft een monumentale, maar hulpeloze Charonfiguur die het ribbenskelet van een boot met een lange roeiriem in beweging tracht te brengen.**

Binnen deze tentoonstelling figureren ook drie werken van mijn hand, alle drie al in het bezit van Het Depot: *Sebastiaan-Martyr* (opus 5), *Volans* (opus 6) en *Immer leiser wird mein Schlummer* (opus 22). Het is voor het eerst sinds 1994 (dat was destijds in Pictura) dat Gertjan en ik weer eens samen tentoonstellen, terwijl we al sinds het begin van onze vriendschap in 1978 (op de Academie Sint Joost, Breda) met een veel grotere frequentie samenwerken, waarbij de een de ander assisteert bij zijn solotentoonstelling, project of plaatsing van een werk in de openbare ruimte. Het leverde gezamenlijke 'snoepreisjes' op naar België, Frankrijk, Zwitserland, Italië, Polen en de Scandinavische landen en naar heel veel plaatsen in Nederland. Die samenwerking heeft altijd iets euforisch: als een mol kruip je uit je atelierholletje en begeef je je 'onder de mensen'.

Het is een grappig toeval dat mijn beelden in de *Dood en Leven*-tentoonstelling alle drie gerelateerd zijn aan Gertjan: voor *Sebastiaan* stond hij model, aan *Volans* heeft hij in 1985 een weekje meegehakt als oefening voor zijn eerste beeld *Getijdenkus*, en mijn bootbeeld *Immer leiser* heeft in materiaalkeus, afmeting (vijf meter lengte) en zelfs in de titel zijn (mannelijke) pendant in Gertjans *Immernimmer****.

* Zie ook onze websites: www.jantimmer.nl, www.r-m-teeuwen.com, www.gerhardlentink.nl.

** Zie website Gertjan Evenhuis: www.gertjan-evenhuis.nl >> 'gaande'.

*** Na afloop van het *Viaggio Settentrionale* project in Lapland bezochten we in de herfst van 1995 gezamenlijk het Viking-scheep Museum bij Oslo; het was voor mij een directe inspiratie om ook een boot te willen maken. Ook in Gertjans beeld lijkt de herinnering aan het Oseberg- en Gokstadschip mee te resoneren.

Voettocht

Eens in de zeven jaar permitteer ik me als werkonderbreking een voettocht van enkele maanden.

De eerste twee reizen voerden in 2001 van Dordrecht naar Rome (2459 km) en in 2008 van Rome via Potenza naar Syracuse op Sicilië (1965 km). Op deze reizen werd ik vergezeld door mijn vriendin Marjoleine Schaap. De komende reis zal ik echter voor een groot deel alleen afleggen. Mede door concertverplichtingen besloot Marjoleine – ze is klassiek sopraan – deze keer niet mee te gaan.

Deze vervolvoettocht voert mij (als alles meezit) van Potenza, de hoofdstad van Basilicata naar Otranto in het zuiden van Apulië, vandaar per boot naar Vlorë in Albanië en vervolgens door het bergland van Centraal-Griekenland naar Athene voor een rendez-vous met Marjoleine. Gezamenlijk varen we dan naar Chios, een Grieks eiland voor de Turkse kust. De tocht gaat vervolgens solo per schip verder naar het nabijgelegen Çeşme (Turkije) en voert dan via İzmir noordoostwaarts door de bergen van Anatolië naar Bursa en tenslotte naar İstanbul met een hernieuwd weerzien met Marjoleine.

Zeker door het ontbreken van mijn vertrouwde reisgezel, zal deze voettocht een wat melancholischer en reflectiever karakter krijgen, temeer doordat een deel van het traject samenvalt met mijn eerste grote reis als achttienjarige naar Griekenland en Italië veertig jaar geleden. Sindsdien heb ik Griekenland niet meer bezocht omdat ik de herinnering aan die eerste zwerftocht van ruim vier maanden niet wilde bezoedelen. Veertig jaar is een mooie incubatietijd, nu mag het weer! Ik hoop in de eerste week van maart te vertrekken en in juni terug te keren.

Ik wens u een gelukkig, gezond en vredig 2015!

December 2014

Gerhard Lentink

Agenda

3 DORDTSE BEELDHOEWERS Jan Timmer Roel Teeuwen Gerhard Lentink

21 FEBRUARI T/M 5 APRIL 2015

wo t/m zo 13.00-17.00 uur

TEEKENGENOOTSCHAP PICTURA

Voorstraat 190-192

3311 ES Dordrecht

info: www.pictura.nl

Flankerend programma in Pictura:

KUNSTENAARSGESPREK MET DE DRIE EXPOSANTEN

28 FEBRUARI 2015

aanvang: 15.00 uur

DOOD EN LEVEN

5 APRIL T/M 20 SEPTEMBER 2015

do t/m zo 11.00-17.00 uur, op vrijdag tot 21.00 uur

Catalogus

BEELDENGALERIJ HET DEPOT

Arboretumlaan 4

6703 BD Wageningen

info: www.hetdepot.nl

Appendix

Ingekorte versie van de door mij uitgesproken inleiding bij de opening van de ledententoonstelling *In Hout* in Galerie de Ploegh te Soest, 20 april 2014.

Hout is een verschrikkelijk materiaal. Het is onbetrouwbaar, grillig, wispelturig, overgevoelig, weerbarstig, kwetsbaar, veeleisend, eigengereid, allergisch voor vocht, voor de droogte van centrale verwarming, voor temperatuurschommelingen, voor vuur en vlam, het kan niet tegen een stootje, is lichtgeraakt, heterogeen, giftig en stekelig: een splinter dringt diep de huid binnen en leidt gemakkelijke tot een lelijke ontsteking. Overmatige blootstelling aan houtstof is plaveisel van een kaarsrechte snelweg naar een voortijdige dood.

‘Hout’ is taalkundig terecht onzijdig: het heeft geen pas om de hier geschetste karaktereigenschappen misogyn te definiëren als *vrouwelijk*.

Hout is het zieke kindje onder de beeldhouwersmaterialen, het mag alleen onder een dikke beschermende jas naar buiten, het kwijlt hars en soms bloedt het al na een enkele regendruppel. Het krimpt ineen bij een eerste zonnestraal en langdurige blootstelling aan de elementen betekent zelfs een razendsnel intredende ouderdom, gepaard gaand met een gebarsten huid en vergrijzing, en – in de *Feuchtgebiete* – de onverbiddelijke intrede van gangreen, gevolgd door verrotting en ontbinding.

Diegene die hout kiest als het materiaal om uitdrukking te geven aan dat wat hem ten diepste beweegt, móet wel behept zijn met een meer dan gemiddelde neiging tot zelfdestructie. In ieder geval is de keuze voor dit materiaal voor de aspirant een hartelijke uitnodiging aan de Voorzienigheid om een ontluisende kunstenaarsloopbaan meteen in de knop te breken. [...]

Zo-even liet ik mij nogal pejoratief uit over hout als materiaal voor de beeldhouwer, maar er is meer te melden.

In de lentemaanden (dus ook vandaag) is het mijn vaste gewoonte de dag te beginnen met een uitstapje door het raam naar buiten. Mijn vriendin en ik wonen in het centrum van een middeleeuwse stad, zijn klein behuist, maar prijzen ons gelukkig met een dierbaar bezit: het dakterras! En evenals Van Ostaïjens Marc groet ook ik 's morgens daar, op het dakterras ‘de dingen’. En daarbij vergaap ik mij dag in dag uit aan het wonder van het bloeiende hout. Het klinkt bijna als het katholieke sacrament van de transsubstantiatie, maar het betreft het jaarlijks terugkerende troostrijke wedergeboortewonder, waarbij uit dat stugge, stramme, weerbarstige hout zomaar ineens een klein en teer helgroen blaadje tevoorschijn piept. En daarna nog een en nog een. Allemaal vangen ze gulzig het eerste zonlicht, je ziet ze groeien!

Juist die onlosmakelijke mentale verbinding van het stugge, weerbarstige hout met het beloftevolle, soepele speelse lentegroen, maakt dit materiaal zo humaan. Het is in de kern vruchtbaar, het kan opbloeien!

En dat is dan ook de opdracht voor elke kunstenaar die een boom kapt of laat kappen: de taak om dat materiaal weer te doen herleven, om het te vullen met betekenis, met Inhoud. Daar gaat het natuurlijk uiteindelijk om en dat ook suggereert de titel van deze tentoonstelling: *In Hout* (met een ‘t’).

Het is aan u als bezoeker om deze werken te bevragen, om door te dringen tot hun kern. Om ze te gebruiken als spiegels van de ziel. Dat is een reis door het innerlijk landschap. De landschapskoffertjes van Tamar Rubinstein zijn uw bagage.

Die reis is vooral geslaagd wanneer zij, ter bestendinging van haar voortdurende, meer vragen oproept dan antwoorden geeft. Ik zou deze tentoonstelling in Galerie de Ploegh willen openen door het stellen van de volgende tien vragen; de overige negenhonderdeneennegentig kunnen later door u gesteld worden, ze blijven nu nog even ‘ongesteld’:

1) Ze hangen lepeltje-lepeltje, quarantequatre, maar waarom lacht in Bläsungs *Gedenken aan de beuk* het origineel als een boer met kiespijn en ooit zijn keramische replica zich met een overwinnaarslach?

2) Kende de anonieme schrijver van Van Praaghs *Zeebrief in hout* de geheimzinnige auteur van het honderdacht folio's tellende, nog steeds niet ontcijferde *Voynich*-manuscript dat plotseling in 1912 opdook bij de tot Amerikaan genaturaliseerde Poolse handelaar naar wie het vernoemd is? Of is het vermoeden juist dat de dertiende-eeuwse geleerde en Franciscaner monnik Roger Bacon de schrijver

is, zoals de Habsburgse keizer Rudolf II dacht? En schreef Bacon misschien ook die zeebrief of stond hij in het scriptorium zij aan zij met een giechelende collega?

3) Hebben in *Open en dicht*, van dezelfde maker, Narziß en Goldmund daadwerkelijk oorcontact? En wat stroomt er vooral door die aaneensluitende gehoorgangen, wat Narziß ziet of wat Goldmund denkt?

4) Hoe zeker is Jos Verschaeren dat zijn *Exploded view* een bom schokvrij moet verpakken met een lengte van 83 cm en een doorsnede van 39 cm? Is die verpakking niet bedoeld voor een puberale grap waarbij in het geniep en beschermd door het nachtelijk duister een glazen stolp, bevattende een al-dan-niet kitscherig beeld van Onze-Lieve-Vrouwe van Fátima omgewisseld wordt met een glazen stolp, bevattende een al-dan-niet kitscherig beeld van Onze-Lieve-Vrouwe van Lourdes? De afstand tussen de beide bedevaartsoorden bedraagt 1048 kilometer. Dat kan net, met een snelle auto – en in een Europa zonder grenzen – op een vorstvrije winternacht.

5) Is in Van den Bergs *Spiegeling* het lege kruis dat ontstaat door de reflectie van de centrale gespierde boom die doorsneden wordt door de oeverhorizontaal, bedoeld voor de berouwvolle Narcissus?

6) Wie spreidde het bedje met houtkrullen en vleide teder het verhoude lichaam van het zusje van het meisje van Ide neer? Was het werkelijk de Helena van Troje? En groeien er nog in déze lente laurierblaadjes uit haar dijen? Of ligt het venige Drenthe klimatologisch te ver verwijderd van de Thessalische bossen?

7) Wordt Thorn Leasons arme Rode Dwerg langzaam verzwolgen door het wellustig Zwarte Gat, die niets ontziende onvoorstelbare dichtheid van massa die zich slechts in haar absentie aan ons vertonen kan?

8) Waarom priemt de wulp in het *Breekbaar*-koffertje van Rubinstein met haar gebogen snavel venijnig naar het noordpool-ei terwijl ze belaagd wordt door een in formatie vliegend eskader van iepbloesemblaadjes? Is alleen de permafrost van de Noordpool geschikt om dat ene fragiele zaadje te bewaren om het vervolgens pas ná de grote wereldramp te laten ontkiemen?

9) Wat gebeurde er in november 2004, en hoe komt dat bejaarde ban-de-bom-vignetje op het bijltje van Colette Curfs? Zelf was ik die maand bezig met de vervaardiging van het drieënveertigste tot en met het eenenvijftigste paneel van een houten demontabele kapel. Maar waar was Colette? En wie hanteerde de bijl? En wist die bijl de bom zonder ongelukken onschadelijk te maken? Is Colette ongedeerd? Leeft ze nog?

10) Wat voltrekt zich boven de aftandse zetel in Van der Laags titelloze houtsnede? Ontdoet deze zich als bij een slang van zijn bekleding? Verlaat juist de zetelziel haar verlept aards omhulsel om te transcenderen tot een stralende chaise longue van een hemelse zachtheid?

U mag het zeggen.

